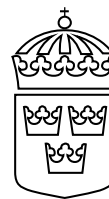

Regeringens proposition 2018/19:78

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Prop.
2018/19:78

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2019

Stefan Löfven

Morgan Johansson
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

EU har antagit ett direktiv om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Direktivet fastställer minimiregler för kriminalisering och påföljder avseende bedrägeri och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot dessa intressen.

I propositionen lämnas förslag till den lagändring som krävs för att genomföra direktivet. Regeringen föreslår att det införs en bestämmelse om grovt subventionsmissbruk i brottsbalken. Straffet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Direktivets innehåll	6
5	Genomförande av direktivet.....	8
6	Skärpt straff för subventionsmissbruk	9
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	12
8	Konsekvenser.....	13
9	Författningskommentar.....	13
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen	15
Bilaga 2	Sammanfattning av promemorian Straffrättsliga bestämmelser till skydd för EU:s finansiella intressen (Ds 2018:34)	28
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	29
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	30
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	31
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2019	32

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2018/19:78

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs¹ att 9 kap. 3 b § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 b §²

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska *det* inte dömas till ansvar.

Är brottet grovt, döms för grovt subventionsmissbruk till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, i den ursprungliga lydelsen.

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2017:442.

Oegentligheter som riktar sig mot EU:s finansiella intressen avser stora belopp. Skyddet av dessa intressen har sedan länge varit en prioriterad fråga för medlemsstaterna.

Den 26 juli 1995 antogs en konvention om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (bedrägerikonventionen). Syftet med konventionen var att säkerställa en bättre överensstämmelse mellan medlemsstaternas straffrättsliga skydd mot bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Konventionen kompletterades 1996 dels med ett första tilläggsprotokoll om korruption, dels med ett protokoll om förhandsavgörande från dåvarande EG-domstolen om tolkningen av konventionen och det första tilläggsprotokollet. Ett andra tilläggsprotokoll, som avser penningtvätt, antogs 1997.

Sveriges genomförande av bedrägerikonventionen och tillhörande protokoll föranledde vissa författningsändringar i svensk rätt (prop. 1998/99:32 EU-bedrägerier och korruption samt prop. 2000/01:133 Tillträde till andra tilläggsprotokollet till bedrägerikonventionen). Ändringarna innebar bl.a. att brottet subventionsmissbruk infördes i brottsbalken den 1 juli 1999.

Som en följd av det fortsatta arbetet med frågorna presenterade Europeiska kommissionen den 11 juli 2012 ett förslag till direktiv om bekämpning genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. En faktapromemoria om direktivförslaget innehåll överlämnades till riksdagen (2011/12:FPM181).

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (SEFI-direktivet) trädde i kraft den 17 augusti 2017. För de medlemsstater som är bundna av direktivet ersätter det bedrägerikonventionen med tillhörande protokoll. Direktivet ska vara genomfört senast den 6 juli 2019. Direktivet finns i *bilaga 1*.

Chefen för Justitiedepartementet gav den 16 januari 2018 en utredare i uppdrag att analysera vilka författningsåtgärder och eventuella andra åtgärder som krävs för att Sverige ska kunna genomföra direktivet (Ju 2018:A). Den 31 augusti 2018 överlämnade utredaren promemorian Straffrättsliga bestämmelser till skydd för EU:s finansiella intressen (Ds 2018:34). I promemorian lämnas bl.a. förslag till den lagändring som bedöms nödvändig för att genomföra direktivet. I promemorian föreslås även en förordningsändring. I propositionen behandlas endast det förslag och de bedömningar i promemorian som avser lagstiftning.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2018/04247/L5).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 21 februari 2019 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som är likalydande med lagförslaget i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

4 Direktivets innehåll

Direktivets innehåll är i huvudsak följande.

Syfte och definitioner

Enligt artikel 1 syftar direktivet till att stärka skyddet mot brott som påverkar EU:s finansiella intressen. Syftet ska uppnås genom att det i direktivet fastställs minimiregler för definitionen av brott och påföljder avseende bekämpande av bedrägeri och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot dessa intressen.

I artikel 2 definieras bl.a. begreppet unionens finansiella intressen. Därmed avses i huvudsak de inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av unionens budget eller av institutionernas, organens och byråernas budgetar eller de budgetar som dessa förvaltar och övervakar.

Straffbara gärningar

Direktivets brottskatalog finns i artiklarna 3 och 4.

I artikel 3 behandlas bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att sådana bedrägerier utgör brott, om de begåtts uppsåtligen. Regleringen skiljer mellan bedrägerier som rör icke-upphandlingsrelaterade utgifter (artikel 3.2 a), upphandlingsrelaterade utgifter (artikel 3.2 b), andra inkomster än sådana som härrör från mervärdesskatt (artikel 3.2 c), och inkomster från mervärdesskatt (artikel 3.2 d).

Artikel 4 innehåller bestämmelser om andra brott mot unionens finansiella intressen, närmare bestämt penningtvätt (artikel 4.1), korruption (artikel 4.2) och förskingring (artikel 4.3).

Gemensamt för de flesta av de förfaranden som enligt direktivet ska utgöra brott är att de leder till att unionens finansiella intressen skadas. Brottbeskrivningarna är alltså konstruerade som effektbrott.

Enligt artikel 5 ska medlemsstaterna säkerställa att anstiftan och medhjälp till att begå något av de brott som avses i artiklarna 3 och 4 är straffbart. Vidare ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att försök att begå något av de brott som avses i artiklarna 3 och 4.3 är straffbart.

Ansvar och sanktioner för juridiska personer

I artikel 6 föreskrivs att juridiska personer ska kunna hållas ansvariga för brott som avses i artiklarna 3–5 om brottet begås till deras förmån av en person som har agerat enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och har en ledande ställning inom den juridiska personen.

Enligt artikel 9 ska en juridisk person som ställs till svars i enlighet med artikel 6 kunna bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Sanktionerna ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter, men får även innefatta bl.a. fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd, uteslutning från offentliga anbudsförfaranden eller näringsförbud.

Påföljder för fysiska personer

Enligt artikel 7 ska medlemsstaterna när det gäller fysiska personer säkerställa att de brott som omfattas av direktivet beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder.

De brott som avses i artiklarna 3 och 4 ska vara belagda med ett maximistraff som innebär fängelse. Enligt artikel 7.3 ska maximistraffet uppgå till i vart fall fyra års fängelse om brotten innefattar betydande skada eller fördelar.

Enligt artikel 8 ska det betraktas som en försvårande omständighet om ett brott har begåtts inom ramen för en kriminell organisation.

Frysning och förverkande

Av artikel 10 följer att medlemsstaterna ska möjliggöra frysning och förverkande av hjälpmedel och vinning från brott som omfattas av direktivet.

Domsrätt

I artikel 11 anges att varje medlemsstat ska fastställa sin behörighet avseende de brott som omfattas av direktivet om brottet helt eller delvis har begåtts på medlemsstatens territorium eller om brottet har begåtts av någon som är medborgare i den staten.

Enligt artikeln ska medlemsstaterna under vissa förutsättningar underätta kommissionen om de beslutar att utvidga sin behörighet avseende brott som begåtts utanför medlemsstatens territorium.

Preskription

Enligt artikel 12 ska medlemsstaterna, i syfte att på ett effektivt sätt hantera brott enligt direktivet, föreskriva en preskriptionstid som möjliggör utredning, åtal, rättegång och dom under en tillräckligt lång tid efter det att brotten begåtts.

Medlemsstaterna ska, beträffande brott som omfattas av direktivet och har ett maximistraff på minst fyra års fängelse, föreskriva en preskriptionstid på minst fem år räknat från den dag då brottet begicks.

Vidare ska det för brott enligt direktivet vara möjligt att under minst fem år från den dag domen vann laga kraft verkställa fängelsestraff om mer än ett år eller fängelsestraff för brott för vilket det är föreskrivet ett maximistraff om minst fyra års fängelse.

Återkrav

I artikel 13 anges att direktivet inte påverkar återkrav av belopp som felaktigt betalats ut i samband med vissa av de brott som omfattas av direktivet.

Förhållandet till andra unionsrättsakter

Artikel 14 behandlar direktivets förhållande till andra unionsrättsakter. Av artikeln följer bl.a. att tillämpningen av administrativa åtgärder, sanktioner eller böter som föreskrivs i unionsrätten, eller i nationell rätt som har antagits i överensstämmelse med en specifik skyldighet enligt unionsrätten, inte ska påverka tillämpningen av direktivet.

I artiklarna 15–20 finns bestämmelser om samarbete, ersättande av bedrägerikonventionen, genomförande i nationell lagstiftning, rapportering, bedömning, ikraftträdande och adressater.

5 Genomförande av direktivet

Regeringens bedömning: För att genomföra direktivet krävs en lagändring av straffskalan för brottet subventionsmissbruk. I övrigt behövs det inte några lagändringar för att svensk rätt ska uppfylla åtagandena i direktivet.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna instämmer i eller har inga synpunkter på bedömningen. När det gäller direktivets artikel 3.2 d iii, som ställer upp ett krav på att en presentation av korrekta uppgifter om mervärdesskatt i syfte att dölja ett bakomliggande mervärdesskattebedrägeri ska utgöra brott, anser *Lunds universitet (Juridiska fakulteten)* att ett klargörande bör göras i skattebrottslagen (1971:69), främst av legalitetsskäl. Även *Svea hovrätt* framhåller att det finns skäl att överväga att i lag reglera vilka uppgifter som är att anse som oriktiga uppgifter i skattebrottslagens mening.

Skälen för regeringens bedömning

Utöver en ändring av straffskalan för subventionsmissbruk behövs det inte några lagändringar för att genomföra direktivet

Ett direktiv är bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som ska uppnås, men överlåter åt medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. Det innebär att medlemsstaterna inte är bundna av sådant som direktivets terminologi eller systematik, om det avsedda resultatet kan uppnås på annat sätt. Det är tillräckligt att hänvisa till befintlig lagstiftning och andra åtgärder, om det som föreskrivs i direktivet därigenom redan är uppfyllt. SEFI-direktivet är av minimikaraktär, vilket innebär att medlemsstaterna får ha strängare regler för brott mot unionens finansiella intressen än vad som föreskrivs i direktivet (skäl 16).

Sverige har tidigare godkänt och genomfört bedrägerikonventionen. SEFI-direktivet har till stora delar samma innehåll som konventionen, men föreskriver strängare påföljdsnivåer och innehåller mer detaljerade bestämmelser om vilka förfaranden som ska utgöra brott. Dessutom innehåller direktivet bestämmelser om mervärdesskattebedrägerier och preskription.

I promemorian görs bedömningen att den enda lagstiftningsåtgärd som Sverige behöver vidta med anledning av direktivet avser kravet rörande påföljd i artikel 7.3. För att uppfylla det kravet behöver straffskalan för subventionsmissbruk skärpas.

Regeringen delar den bedömning som görs i promemorian avseende behovet av lagändringar. Bedömningen får också stöd av remissinstanserna.

Regeringen bedömer alltså att det krävs en lagändring i form av skärpt straff för subventionsmissbruk för att uppfylla kraven i direktivet, men att några andra lagändringar inte behövs. De närmare övervägandena i fråga om lagändringen redovisas i avsnitt 6.

Närmare om direktivets bestämmelser om mervärdesskattebedrägeri

Bestämmelsen i artikel 3.2 d i direktivet avser allvarliga brott som rör inkomster från egna medel som härrör från mervärdesskatt. Regleringen är ny i förhållande till bedrägerikonventionen. Enligt artikel 3.2 d iii ska varje handling eller underlåtenhet som begåtts inom ramen för ett gränsöverskridande bedrägligt upplägg och som innebär en presentation av korrekta uppgifter avseende mervärdesskatt i syfte att dölja en utebliven betalning eller otillbörligen skapad rätt till återbetalning av mervärdesskatt utgöra brott. De förfaranden som avses utgör led i så kallade karusellbedrägerier.

I promemorian görs bedömningen att det aktuella kriminaliseringskravet är uppfyllt, i vart fall genom möjligheten att döma för medverkan till skattebrott. Regeringen delar i och för sig den bedömningen. Genom Högsta domstolens avgörande i dom den 21 september 2018 (mål nr B 5042-17) står det enligt regeringens uppfattning även klart att svensk rätt uppfyller kriminaliseringskravet i artikel 3.2 d iii redan genom det straffansvar som följer direkt av bestämmelsen i 2 § skattebrottslagen.

Lunds universitet (Juridiska fakulteten) anför att det, trots att det genom Högsta domstolens ställningstagande i och för sig står klart att Sverige uppfyller direktivets krav, bör ske ett klargörande i lagtexten. Även *Svea hovrätt* anser att det finns skäl att överväga ett förtydligande. Regeringen konstaterar emellertid att det saknas förutsättningar att inom ramen för detta lagstiftningsärende närmare överväga en sådan lagändring.

6 Skärpt straff för subventionsmissbruk

Regeringens förslag: Straffbestämmelsen om subventionsmissbruk ska gradindelas på så sätt att ett grovt brott med beteckningen *grovt subventionsmissbruk* införs. Straffet för det grova brottet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Regeringens bedömning: Straffskalan för subventionsmissbruk av normalgraden bör vara densamma som i dag gäller för brottet. Vidare saknas behov av att kriminalisera försök till grovt subventionsmissbruk.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på promemorians förslag och bedömning. *Åklagarmyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten* och *Lantbrukarnas riksförbund* framför synpunkter beträffande kvalifikationsgrunden särskilt farlig art. *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* anser att det kan finnas skäl att överväga om begreppet bör tydliggöras och anför att även andra

kvalifikationsgrunder, som t.ex. ”hänsynslös art”, ”inneburit synnerligen kännbar skada” eller ”ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning”, skulle kunna övervägas. Lantbrukarnas riksförbund framhåller att det får antas att den som gör sig skyldig till subventionsmissbruk i normalfallet gör detta med hjälp av falska eller osanna handlingar för att dölja brottet. Förbundet anser att promemorians exempel på när gärningen varit av särskilt farlig art därmed torde medföra en alltför låg tröskel för när brottet ska bedömas som grovt.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Behovet av skärpt straff för subventionsmissbruk

Kriminaliseringskravet i artikel 3.2 a iii i direktivet omfattar varje uppsåtlig handling eller underlåtenhet som avser användning av medel eller tillgångar från unionens budget eller från budgetar som förvaltas av unionen eller för dess räkning, för andra syften än de som medlen ursprungligen har beviljats för.

Sådana förfaranden kan i svensk rätt bestraffas som subventionsmissbruk (9 kap. 3 b § brottsbalken). Subventionsmissbruk föreligger när någon uppsåtligen, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för.

Enligt artikel 7.3 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att maximistrafvet för de brott som omfattas av artiklarna 3 och 4 uppgår till minst fyra års fängelse, om brotten innefattar betydande skada eller fördelar. Den skada eller fördel som härrör från brott som avses i artiklarna 3.2 a–c och 4 ska presumeras vara betydande om skadan eller fördelen överstiger 100 000 euro.

Straffet för subventionsmissbruk är böter eller fängelse i högst två år. Som konstateras i promemorian uppfyller alltså straffskalan för subventionsmissbruk inte direktivets krav på påföljder i de fall brottet orsakar betydande skada eller ger upphov till betydande fördelar för gärningspersonen. Enligt regeringen står det klart att den skada som kan uppstå och de fördelar som gärningspersonen kan få genom ett subventionsmissbruk i vissa fall kan uppgå till avsevärda belopp. En lagändring krävs således för att uppfylla direktivets krav. Regeringen delar mot den bakgrunden promemorians bedömning att straffskalan för subventionsmissbruk behöver skärpas.

Ett grovt brott med egen brottsbeteckning och särskild straffskala införs för allvarligare fall av subventionsmissbruk

Av direktivet följer att maximistrafvet ska uppgå till minst fyra års fängelse. För andra förmögenhetsbrott i svensk rätt, såsom bedrägeri och förskingring, sträcker sig straffskalorna för grovt brott upp till sex års fängelse. Även vid allvarligare fall av subventionsmissbruk bör det finnas utrymme för mer nyanserade straffvärdebedömningar. Regeringen bedömer därför, i likhet med promemorian, att straffskalan av systematiska och sakliga skäl bör sträcka sig upp till sex års fängelse även för detta brott.

Straffbestämmelsen bör av samma skäl gradindelas, på så sätt att en särskild, strängare straffskala för allvarigare fall av subventionsmissbruk införs. Det grova brottet bör ges en egen brottsbeteckning, *grovt subventionsmissbruk*. Straffskalan bör vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

När det gäller brott av normalgraden delar regeringen promemorians bedömning att straffskalan bör vara densamma som i dag gäller för brottet (böter eller fängelse i högst två år).

Omständigheter som ska beaktas särskilt vid bedömningen av om ett subventionsmissbruk är grovt

De omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt bör anges direkt i lagtexten. När det gäller vilka omständigheter dessa bör vara delar regeringen den bedömning som görs i promemorian.

Den första omständigheten som ska beaktas särskilt bör således vara att gärningen avsett betydande värde. Med detta avses enligt den praxis som utvecklats för andra grova förmögenhetsbrott belopp överstigande fem prisbasbelopp (för närvarande cirka 230 000 kr). Utifrån ett rent värderesomemang sätts därmed gränsen för grovt brott lägre än det värde som enligt direktivet gör att skadan eller fördelen ska presumeras vara betydande. Kravet i artikel 7.3 i direktivet uppfylls således. Det är också naturligt att låta brottets ekonomiska omfattning få betydelse för bedömningen av brottets allvar, på samma sätt som gäller för flertalet andra förmögenhetsbrott.

Den andra omständigheten som ska beaktas särskilt vid bedömningen av om brottet är grovt bör vara om gärningen varit av särskilt farlig art. Denna omständighet bör här främst ta sikte på fall där tillvägagångssättet har varit förslaget, t.ex. genom att gärningspersonen som ett led i subventionsmissbruket använt falska eller osanna handlingar eller vilseledande bokföring för att dölja brottet, eller på annat sätt gjort brottsligheten svårupptäckt. Den närmare omfattningen av vad som utgör särskilt farlig art får överlämnas till rättstillämpningen.

Lantbrukarnas riksförbund uttrycker farhågor om att förslaget riskerar att bli alltför strängt när t.ex. falska handlingar använts. Det finns därför skäl att framhålla att den omständigheten att falska eller osanna handlingar använts vid ett subventionsmissbruk inte alltid bör anses innebära att gärningen varit av särskilt farlig art, utan att detta får bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall.

Regeringen har, i linje med *Åklagarmyndighetens* och *Ekobrottsmyndighetens* synpunkter, övervägt om några ytterligare kvalifikationsgrunder bör införas i bestämmelsen. Mot bakgrund av hur brottet subventionsmissbruk är konstruerat är dock regeringens uppfattning att sådana kvalifikationsgrunder som förekommer i straffbestämmelser för andra grova förmögenhetsbrott – såsom att brottsligheten utövats systematiskt eller i större omfattning – är mindre väl anpassade för subventionsmissbruk. Eftersom uppsåt till subventionsmissbruk i regel inträder relativt sent i händelseförloppet, är det t.ex. svårt att se hur subventionsmissbruk skulle kunna begås systematiskt utan att exempelvis bedrägeri föreligger. Inte

Prop. 2018/19:78 heller i övrigt ser regeringen tillräckliga skäl för att i lagtexten införa någon ytterligare kvalifikationsgrund.

Försök och preskription

Vid genomförandet av bedrägerikonventionen konstaterades att det är svårt att förutse några praktiska fall som motiverar en kriminalisering av subventionsmissbruk redan på försöksstadiet (se prop. 1998/99:32 s. 29). Någon lagstiftningsåtgärd i det avseendet ansågs därför inte nödvändig. I promemorian görs motsvarande bedömning som vid genomförandet av konventionen. Promemorians slutsats är således att kombinationen av kriminalisering av subventionsmissbruk, bedrägeri och försök till bedrägeri tillgodoser direktivets krav på kriminalisering av försök samt att införandet av ett grovt brott inte utgör skäl för något annat ställningstagande. Regeringen delar denna bedömning.

Som en konsekvens av en strängare straffskala för grovt subventionsmissbruk påverkas även preskriptionstidens längd. För grovt subventionsmissbruk kommer preskriptionstiden att bli tio år.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2019.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Direktivet ska vara genomfört senast den 6 juli 2019. Lagändringen bör därmed träda i kraft senast vid den tidpunkten. Regeringen föreslår att detta sker den 1 juli 2019.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte. Av 5 § andra stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken följer att de nya bestämmelserna inte får tillämpas på ett sådant sätt att de ges retroaktiv verkan till den tilltalades nackdel.

Regeringens bedömning: Den föreslagna lagändringen kan antas medföra marginellt ökade kostnader för rättsväsendets myndigheter. Dessa kostnadsökningar bedöms kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag. Förslaget påverkar inte jämställdheten mellan kvinnor och män.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Brottet subventionsmissbruk har ett begränsat tillämpningsområde och har varit föremål för domstolsprövning endast vid ett fåtal tillfällen. Förslaget avseende en ny straffbestämelse om grovt subventionsmissbruk, med möjlighet att i allvarigare fall kunna döma ut längre fängelsestraff än hittills, bedöms följaktligen medföra endast marginella kostnadsökningar för rättsväsendet. Förslaget bedöms därmed kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Förslaget är könsneutralt och bedöms inte ha någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

9 kap. Om bedrägeri och annan oredlighet

3 b § Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska *det* inte dömas till ansvar.

Är brottet grovt, döms för grovt subventionsmissbruk till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Paragrafen straffbelägger subventionsmissbruk. Paragrafen ändras genom att det i ett nytt andra stycke införs ett grovt brott med särskild straffskala för allvarigare fall av subventionsmissbruk. Brottet ges beteckningen *grovt subventionsmissbruk*. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Enligt *andra stycket* är straffskalan för grovt subventionsmissbruk fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Straffskalan motsvarar därmed straffskalorna för andra grova förmögenhetsbrott. Frågan om brottet ska bedömas som grovt ska, på sedvanligt sätt, avgöras med beaktande av samtliga omständigheter vid brottet. Det ska dock särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.

Omständigheten *betydande värde* avses ha motsvarande innebörd som enligt straffbestämmelserna för andra grova förmögenhetsbrott i balken.

Prop. 2018/19:78 Enligt praxis för sådana brott anses i regel värden överstigande fem prisbasbelopp utgöra betydande värde.

Omständigheten *särskilt farlig art* tar främst sikte på fall där tillvägagångssättet varit förslaget, t.ex. genom att gärningspersonen som ett led i subventionsmissbruket använt falska eller osanna handlingar eller vilseledande bokföring för att dölja brottet, eller på annat sätt gjort brottsligheten svårupptäckt.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2017/1371

av den 5 juli 2017

om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 83.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Skyddet av unionens finansiella intressen gäller inte endast förvaltningen av budgetanslag utan omfattar alla åtgärder som inverkar eller riskerar att inverka negativt på dess tillgångar, och medlemsstaternas tillgångar i den mån dessa åtgärder har relevans för unionens politikområden.
- (2) I konventionen, upprättad på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen ⁽³⁾, inbegripet protokollet av den 27 september 1996 ⁽⁴⁾, den 29 november 1996 ⁽⁵⁾ och den 19 juni 1997 ⁽⁶⁾ (nedan kallad *konventionen*) anges minimiregler för fastställande av brott och påföljder avseende bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Medlemsstaterna upprättade konventionen, i vilken det uppmärksammades att bedrägeri som riktar sig mot unionens inkomster och utgifter i många fall inte är begränsade till ett enda land och att de ofta genomförs i form av organiserad brottslighet. På denna grund konstaterades det redan i konventionen att skyddet för unionens finansiella intressen kräver att bedrägliga ageranden som skadar dessa intressen blir föremål för straffrättslig lagföring. Parallellt med detta antogs rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 ⁽⁷⁾. I den förordningen fastställs allmänna regler om enhetliga kontroller och om administrativa åtgärder och sanktioner rörande oegentligheter i förhållande till unionsrätten samtidigt som den hänvisar till regler för olika sektorer inom det området, bedrägeri så som detta definieras i konventionen och tillämpningen av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning och förfaranden.
- (3) Unionens politik inom området skydd av unionens finansiella intressen har redan varit föremål för harmoniseringsåtgärder såsom förordning (EG, Euratom) nr 2988/95. För att säkerställa genomförandet av unionens politik inom detta område är det viktigt att det även i fortsättningen sker en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftningar genom att komplettera det förvaltnings- och civilrättsliga skyddet av unionens finansiella intressen med avseende på de allvarigaste typerna av bedrägerirelaterade ageranden på det området, med undvikande av bristande överensstämmelse både inom och mellan dessa rättsområden.
- (4) Skyddet av unionens finansiella intressen kräver en gemensam definition av bedrägeri som faller inom detta direktivs tillämpningsområde, som bör omfatta bedrägligt agerande med avseende på såväl inkomster, utgifter och

⁽¹⁾ EUT C 391, 18.12.2012, s. 134.

⁽²⁾ Europaparlamentets ständpunkt av den 16 april 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets ständpunkt vid första behandlingen av den 25 april 2017 (EUT C 184, 9.6.2017, s. 1). Europaparlamentets ständpunkt av den 5 juli 2017 (ännu ej offentliggjord i EUT).

⁽³⁾ EGT C 316, 27.11.1995, s. 48.

⁽⁴⁾ EGT C 313, 23.10.1996, s. 1.

⁽⁵⁾ EGT C 151, 20.5.1997, s. 1.

⁽⁶⁾ EGT C 221, 19.7.1997, s. 11.

⁽⁷⁾ Rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (EGTL 312, 23.12.1995, s. 1).

tillgångar på bekostnad av Europeiska unionens allmänna budget (nedan kallad *unionens budget*), inbegripet finansiella transaktioner som upp- och utlåningsverksamhet. Begreppet *allvarliga brott* som riktar sig mot det gemensamma system för mervärdesskatt som inrättats genom rådets direktiv 2006/112/EG⁽¹⁾ avser de allvarligaste formerna av mervärdesskattebedrägeri, i synnerhet karusellbedrägeri, mervärdesskattebedrägeri via skenföretag och mervärdesskattebedrägeri som begås inom ramen för en kriminell organisation, som ger upphov till allvarliga hot mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt och därmed mot unionens budget. Brottsom riktar sig mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt bör anses vara allvarliga när de har anknytning till två eller flera medlemsstaters territorium, härrör från ett bedrägligt upplägg varigenom brotten begås organiserat med syftet att dra otillbörlig förmån av det gemensamma systemet för mervärdesskatt och inbegriper en av brotten orsakad total skada på minst 10 000 000 EUR. Begreppet *total skada* avser den uppskattade skada som härrör från bedrägeriupplägget som helhet vilken åsamkats både de berörda medlemsstaternas finansiella intressen och unionen, exklusive räntor och sanktioner. Detta direktiv syftar till att bidra till insatserna för att bekämpa dessa kriminella företeelser.

- (5) I de fall där kommissionen genomför unionens budget inom ramen för delad eller indirekt förvaltning kan den delegera budgetgenomförandeuppgifter till medlemsstaterna eller anförtro dem åt organ eller byråer som inrättats i enlighet med fördragen eller till vissa andra enheter och personer. Vid sådan delad eller indirekt förvaltning bör unionens finansiella intressen åtnjuta lika stort skydd som det åtnjuter inom ramen för kommissionens direkta förvaltning.
- (6) Vid tillämpning av detta direktiv avses med *upphandlingsrelaterade utgifter* alla utgifter som har samband med sådana offentliga kontrakt som regleras i artikel 101.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012⁽²⁾.
- (7) Unionsrätten om penningtvätt är fullt tillämplig på penningtvätt som inbegriper egendom som utgör vinning av brott som omfattas av detta direktiv. En hänvisning till den rätten bör säkerställa att det påföljdssystem som införs genom detta direktiv är tillämpligt på alla allvarliga fall av brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen.
- (8) Korruption utgör ett särskilt allvarligt hot mot unionens finansiella intressen och kan i många fall kopplas till bedrägligt agerande. Eftersom en offentlig tjänsteman har en skyldighet att vara opartisk vid användandet av sitt omdöme och sin bestämmanderätt bör givande av mutor i syfte att påverka en offentlig tjänstemans omdöme eller bestämmanderätt, och tagande av sådana mutor, omfattas av definitionen av korruption oavsett vad som sägs i lagar eller andra författningar som är tillämpliga i den enskilda tjänstemannens land eller på den berörda internationella organisationen.
- (9) Unionens finansiella intressen kan påverkas negativt av vissa typer av ageranden från en offentlig tjänsteman med uppgift att förvalta medel eller tillgångar, oavsett om denne är ansvarig eller agerar i en övervakande egenskap, vilka syftar till att förskingra medel eller tillgångar i strid med det avsedda syftet och därigenom skada unionens finansiella intressen. Därför bör man införa en exakt definition av brott som omfattar sådana ageranden.
- (10) Vad gäller brotten passiv korruption och förskingring finns det ett behov av att ta med en definition av begreppet *offentlig tjänsteman* som täcker in alla relevanta tjänstemän, oavsett om de innehar ett formellt ämbete i unionen, medlemsstaterna eller tredjeland. Privatpersoner deltar i allt större utsträckning i förvaltningen av unionsmedel. För att unionsmedlen ska skyddas tillräckligt mot korruption och förskingring behöver därför definitionen av *offentlig tjänsteman* omfatta personer som inte innehar ett formellt ämbete men som likväl på liknande sätt har tilldelats och utövar ett offentligt uppdrag som rör unionsmedel, t.ex. entreprenörer som deltar i förvaltningen av sådana medel.
- (11) Vad gäller de brott som föreskrivs i detta direktiv måste uppsåt föreligga i förhållande till alla brottsrekvisit. Bedömningen av om en handling eller underlåtenhet varit uppsåtlig får göras mot bakgrund av ytre objektiva omständigheter. Brottsom inte kräver uppsåt omfattas inte av detta direktiv.

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (EUT L 347, 11.12.2006, s. 1).
⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 av den 25 oktober 2012 om finansiella regler för unionens allmänna budget och om upphävande av rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 (EUT L 298, 26.10.2012, s. 1).

- (12) Detta direktiv ålägger inte medlemsstaterna att föreskriva fängelsepåföljder för personer vilka har begått brott som inte är allvarliga i fall där uppsåt presumeras enligt nationell rätt.
- (13) Vissa av de brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen har i praktiken ofta ett nära samband med de brott som omfattas av artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget) och unionslagstiftningsakter som grundar sig på den bestämmelsen. Överensstämmelse mellan sådana lagstiftningsakter och detta direktiv bör därför säkerställas i detta direktivs lydelse.
- (14) I den mån unionens finansiella intressen kan skadas eller hotas av ageranden som kan tillskrivas juridiska personer, bör juridiska personer hållas ansvariga för brott, enligt definitionen i detta direktiv, som begås på deras vägnar.
- (15) För att säkerställa att skyddet av unionens finansiella intressen är likvärdigt i hela unionen genom åtgärder som bör fungera avskräckande bör medlemsstaterna föreskriva vissa typer och nivåer av påföljder när de brott som definieras i detta direktiv begås. Påföljdsnivåerna bör inte gå längre än vad som står i proportion till brotten.
- (16) Eftersom detta direktiv föreskriver minimiregler står det medlemsstaterna fritt att anta eller bibehålla strängare regler för brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen.
- (17) Detta direktiv påverkar inte en riktig och effektiv tillämpning av disciplinära åtgärder eller av icke straffrättsliga sanktioner. Sanktioner som inte kan likställas med straffrättsliga påföljder och som ålagts samma person för samma agerande, kan beaktas vid utmätandet av den personens straff för ett brott som definieras i detta direktiv. När det gäller andra påföljder bör principen om förbud mot att bli dömd eller straffad två gånger för samma brott i straffrättsliga förfaranden (*ne bis in idem*) respekteras till fullo. Genom detta direktiv kriminaliseras inte beteende som inte också är föremål för disciplinära sanktioner eller andra åtgärder som gäller åsidosättande av tjänsteplikt, i fall där sådana disciplinära sanktioner eller andra åtgärder kan tillämpas på de berörda personerna.
- (18) Vad gäller fysiska personer bör påföljderna i vissa fall inrymma ett maximistraff på minst fyra års fängelse. Detta bör åtminstone innefatta fall när betydande skada orsakats eller fördelar vunnits, varvid det bör presumeras att skadan eller fördelarna är betydande när de inbegriper mer än 100 000 EUR. Om det i en medlemsstats lagstiftning inte föreskrivs något uttryckligt tröskelvärde för betydande skada eller fördel som grund för ett maximistraff bör den medlemsstaten säkerställa att dess domstolar tar vederbörlig hänsyn till skadans eller fördelens belopp vid påföljdsbestämningen för bedrägeri och andra brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Detta direktiv hindrar inte medlemsstater från att föreskriva andra rekvisit som indikation på att ett brott är av allvarligt slag, till exempel om skadan eller fördelen är potentiell, men mycket betydande till sin karaktär. För brott som riktar sig mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt bör dock det tröskelvärde från vilket skadan eller fördelen bör presumeras vara betydande, i enlighet med detta direktiv, vara 10 000 000 EUR. Det är nödvändigt att införa miniminivåer för maximistraff för att säkerställa en likvärdig skyddsnivå för unionens finansiella intressen i hela unionen. Påföljderna är avsedda att ha en starkt avskräckande verkan på potentiella brottslingar, med effekt i hela unionen.
- (19) Medlemsstaterna bör säkerställa att det faktum att ett brott har begåtts inom ramen för en kriminell organisation, enligt definitionen i rådets rambeslut 2008/841/RIF⁽¹⁾, anses vara en försvärande omständighet i enlighet med tillämpliga regler som fastställts i deras rättssystem. De bör säkerställa att domare har möjlighet att beakta den försvärande omständigheten när de dömer gärningsmännen, även om det inte finns någon skyldighet för domare att ta den försvärande omständigheten i beaktande i sin dom. När nationell rätt föreskriver ett att brott enligt definitionen i rambeslut 2008/841/RIF ska bestraffas som ett separat brott och detta kan leda till strängare påföljder är medlemsstaterna inte skyldiga att föreskriva om den försvärande omständigheten.
- (20) Särskilt med tanke på rörligheten hos gärningsmännen och den vinning som härrör från olaglig verksamhet på bekostnad av unionens finansiella intressen, samt de komplicerade gränsöverskridande utredningar detta medför, bör samtliga medlemsstater fastställa sin behörighet för att kunna förhindra sådan verksamhet. Varje medlemsstat bör därvid säkerställa att dess behörighet omfattar brott som begås med användande av informations- och kommunikationsteknik till vilken åtkomst skett från dess territorium.

⁽¹⁾ Rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet (EUT L 300, 11.11.2008, s. 42).

- (21) Eftersom det kan finnas flera möjliga behörigheter vid gränsöverskridande brott som omfattas av detta direktivs tillämpningsområde bör varje medlemsstat säkerställa att tillämpningen av den nationella lagstiftning varigenom detta direktiv införlivas helt och fullt är förenlig med principen om *ne bis in idem*.
- (22) Medlemsstaterna bör införa regler om preskriptionstider för att kunna förhindra olaglig verksamhet som bedrivs på bekostnad av unionens finansiella intressen. Vid brott belagda med ett maximistraff på minst fyra års fängelse bör preskriptionstiden vara minst fem år räknat från den tidpunkt då brottet begicks. Detta bör inte påverka medlemsstater vilka inte fastställer preskriptionstider för förundersökning, åtal och verkställighet.
- (23) Utan att det påverkar reglerna för gränsöverskridande samarbete och ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och andra regler enligt unionslagstiftningen, särskilt enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 (⁽¹⁾), måste adekvata bestämmelser utformas om samarbete för att säkerställa effektiva åtgärder mot de brott som definieras i detta direktiv och som är riktade mot unionens finansiella intressen, inklusive informationsutbyte mellan medlemsstaterna och kommissionen och tekniskt och operativt stöd som kommissionen ger de behöriga nationella myndigheterna eftersom de kan behöva underlätta samordningen av sina utredningar. Detta stöd bör inte medföra att kommissionen deltar i de nationella myndigheternas utredningar eller åtal av enskilda brott. Revisionsrätten och revisorer med ansvar för revision av budgeterna för unionens institutioner, organ och byråer bör meddela Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och andra behöriga myndigheter alla sakförhållanden som skulle kunna betecknas som brott enligt detta direktiv, och medlemsstaterna bör säkerställa att nationella revisionsorgan i den mening som avses i artikel 59 i förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 i enlighet med artikel 8 i förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 gör detsamma.
- (24) Kommissionen bör rapportera till Europaparlamentet och rådet om de åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit för att följa detta direktiv. Rapporten kan vid behov åtföljas av förslag med beaktande av eventuella förändringar, särskilt avseende finansiering av unionens budget.
- (25) Konventionen bör ersättas med detta direktiv för de medlemsstater som är bundna av det.
- (26) Vid tillämpning av artikel 3.4 d i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 (⁽²⁾) bör hänvisningen till allvarliga bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen enligt definitionen i artiklarna 1.1 och 2.1 i konventionen tolkas som bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen enligt definitionen i artiklarna 3 och 7.3 i det här direktivet eller, vad gäller brott som riktar sig mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt, enligt definitionen i artikel 2.2 i det här direktivet.
- (27) Medlemsstaternas korrekta genomförande av direktivet omfattar de behöriga nationella myndigheternas behandling av personuppgifter samt utbytet av sådana uppgifter mellan medlemsstater å ena sidan och mellan behöriga unionsorgan å andra sidan. Behandlingen av personuppgifter på nationell nivå mellan nationella behöriga myndigheter bör regleras i unionens regelverk. Utbytet av personuppgifter mellan medlemsstaterna bör genomföras i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 (⁽³⁾). Om unionens institutioner, organ och byråer behandlar personuppgifter bör Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 (⁽⁴⁾) och, i tillämpliga fall, andra unionsrättsakter som reglerar behandling av personuppgifter av dessa institutioner, organ och byråer samt de tillämpliga reglerna om konfidentialitet vid rättsliga utredningar, tillämpas.

(¹) Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999 (EUT L 248, 18.9.2013, s. 1).

(²) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (EUT L 141, 5.6.2015, s. 73).

(³) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

(⁴) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

- (28) Den avsedda avskräckande effekten av tillämpningen av straffrättsliga påföljder kräver särskild försiktighet med hänsyn till grundläggande rättigheter. Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns framför allt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), särskilt rätten till frihet och säkerhet, skydd av personuppgifter, fritt yrkesval och rätt att arbeta, näringsfrihet, rätt till egendom, rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol, presumption för oskuld och rätten till försvar, principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff samt principen om *ne bis in idem*. Detta direktiv syftar till att säkerställa att dessa rättigheter och principer respekteras fullt ut och måste genomföras i enlighet med detta.
- (29) Medlemsstaterna bör, utan att det påverkar berörda sektorsspecifika unionsregler om finansiella korrigeringar och återkrav av betalningar som skett på felaktig grund, vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att sådana belopp omedelbart återbetalas och att de överförs till unionens budget.
- (30) Administrativa åtgärder och sanktioner spelar en viktig roll för att skydda unionens finansiella intressen. Detta direktiv undantar inte medlemsstaterna från skyldigheten att tillämpa och verkställa unionsrättsliga administrativa åtgärder och sanktioner i den mening som avses i artiklarna 4 och 5 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95.
- (31) Genom detta direktiv bör medlemsstaterna förpliktas att i sin nationella rätt föreskriva straffrättsliga påföljder vad gäller bedrägerier och bedrägerirelaterade brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen och som detta direktiv är tillämpligt på. Detta direktiv bör inte leda till skyldigheter beträffande tillämpningen i enskilda fall av sådana påföljder eller av något annat befintligt system för övervakning av att lagarna efterlevs. Medlemsstaterna kan i princip fortsätta att tillämpa administrativa åtgärder och sanktioner parallellt på det område som omfattas av detta direktiv. Vid tillämpningen av den nationella lagstiftning varigenom detta direktiv införlivas bör medlemsstaterna emellertid säkerställa att utdömmande av straffrättsliga påföljder för brott i enlighet med detta direktiv och av administrativa åtgärder och sanktioner inte leder till brott mot *stadgan*.
- (32) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas befogenheter att lägga upp sin skatteförvaltningsstruktur och organisation så som de finner lämpligt för att säkerställa korrekt fastställande, beräkning och uppbörd av mervärdesskatt eller den faktiska tillämpningen av mervärdesskatterätten.
- (33) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av bestämmelserna om upphävande av immunitet i EUF-fördraget, protokoll nr 3 om *stadgan* för Europeiska unionens domstol och protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, fogade till EUF-fördraget och EU-fördraget och de texter som antagits för deras tillämpning eller liknande bestämmelser som införlivats i nationell rätt. Vid införlivande av detta direktiv i nationell lagstiftning och vid tillämpning av den nationella lagstiftning varigenom detta direktiv införlivas beaktas helt och fullt dessa privilegier och denna immunitet, däribland respekten för friheten med avseende på ledamöternas mandat.
- (34) Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av nationella straffrättsliga allmänna regler och principer om tillämpning och verkställighet av domar i enlighet med de faktiska omständigheterna i varje enskilt fall.
- (35) Eftersom målet för detta direktiv inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (36) I enlighet med artiklarna 3 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, har Irland meddelat att det önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.
- (37) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Förenade kungariket inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Förenade kungariket.
- (38) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.

(39) Europeiska revisionsrätten har hörts och har avgett ett yttrande ⁽¹⁾.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

SYFTE, DEFINITIONER OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs minimiregler för definitionen av brott och påföljder avseende bekämpande av bedrägeri och annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens finansiella intressen, i syfte att stärka skyddet mot brott som påverkar dessa finansiella intressen, i linje med unionens regelverk på detta område.

Artikel 2

Definitioner och tillämpningsområde

1. I detta direktiv avses med
 - a) *unionens finansiella intressen*: alla inkomster, utgifter och tillgångar som omfattas av, förvärvats genom eller ska betalas till
 - i) unionens budget,
 - ii) budgetarna för unionens institutioner, organ och byråer som upprättats i enlighet med fördragen eller budgetar som direkt eller indirekt förvaltas och övervakas av dem.
 - b) *juridisk person*: varje enhet som har rättskapacitet enligt tillämplig rätt, med undantag av stater eller offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter samt offentliga internationella organisationer.
2. Vad gäller inkomster från egna medel som härrör från mervärdesskatt är detta direktiv endast tillämpligt på fall av allvariga brott som riktar sig mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt. Vid tillämpning av detta direktiv ska brott som riktar sig mot det gemensamma systemet för mervärdesskatt anses vara allvarliga när en uppsåtlig handling eller underlåtenhet enligt definitionen i artikel 3.2 d har anknytning till territoriet i två eller flera medlemsstater i unionen och inbegriper en total skada på minst 10 000 000 EUR.
3. Detta direktiv påverkar inte struktur eller funktionssätt hos medlemsstaternas skatteförvaltningar.

AVDELNING II

BROTT SOM AVSER BEDRÄGERI SOM RIKTAR SIG MOT UNIONENS FINANSIELLA INTRESSEN

Artikel 3

Bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen utgör brott, om de begåtts uppsåtligen.
2. I detta direktiv ska följande anses som bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen:
 - a) i fråga om icke-upphandlingsrelaterade utgifter, varje handling eller underlåtenhet som avser
 - i) användning eller presentation av falska, felaktiga eller ofullständiga uppgifter eller dokument, om detta leder till att medel eller tillgångar från unionens budget eller från budgetar som förvaltas av unionen eller för dess räkning, oömlörligen uppbärs eller innehålls,
 - ii) undanhållande av information som ska lämnas i enlighet med särskilda föreskrifter, om gärningen har samma effekt, eller
 - iii) användning av sådana medel eller tillgångar för andra syften än de som medlen ursprungligen har beviljats för,

(1) EUT C 383, 12.12.2012, s. 1.

- b) i fråga om upphandlingsrelaterade utgifter, åtminstone när handlingen begås i syfte att uppnå olovlig vinning för gärningsmannen eller annan person genom att orsaka en förlust för unionens finansiella intressen, varje handling eller underlåtenhet som avser
- i) användning eller presentation av falska, felaktiga eller ofullständiga uppgifter eller dokument, om detta leder till att medel eller tillgångar från unionens budget eller från budgetar som förvaltas av unionen eller för dess räkning, otillbörligen uppbärs eller innehålls,
 - ii) undanhållande av information som ska lämnas i enlighet med särskilda föreskrifter, om gärningen har samma effekt, eller
 - iii) användning av sådana medel eller tillgångar för andra syften än de som medlen ursprungligen har beviljats för, som skadar unionens finansiella intressen,
- c) i fråga om andra inkomster än sådana inkomster från egna medel som härrör från mervärdesskatt som avses i led d, varje handling eller underlåtenhet som avser
- i) användning eller presentation av falska, felaktiga eller ofullständiga uppgifter eller dokument, om detta leder till att medel från unionens budget eller från budgetar som förvaltas av unionen eller för dess räkning minskas på ett olagligt sätt,
 - ii) undanhållande av information som ska lämnas i enlighet med särskilda föreskrifter, om gärningen har samma effekt, eller
 - iii) missbruk av en förmån som lagligen erhållits, om gärningen har samma effekt.
- d) i fråga om inkomster från egna medel som härrör från mervärdesskatt, varje handling eller underlåtenhet som begåtts inom ramen för gränsoverskridande bedrägliga upplägg med avseende på
- i) användning eller presentation av falska, felaktiga eller ofullständiga uppgifter eller dokument avseende mervärdesskatt, om detta leder till en minskning av medel från unionens budget,
 - ii) undanhållande av information avseende mervärdesskatt som ska lämnas i enlighet med särskilda föreskrifter, om gärningen har samma effekt, eller
 - iii) presentation av korrekta uppgifter avseende mervärdesskatt i syfte att bedrägligen dölja en utebliven betalning eller otillbörligen skapad rätt till återbetalning av mervärdesskatt.

Artikel 4

Andra brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att penningtvätt enligt beskrivningen i artikel 1.3 i direktiv (EU) 2015/849 som inbegriper egendom som utgör vinning av brott som omfattas av det här direktivet utgör ett brott.
2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att passiv och aktiv korruption, om den begåtts uppsåtligt, utgör brott.
 - a) I detta direktiv avses med *passiv korruption* en handling som en offentlig tjänsteman utför för att, direkt eller genom en mellanhand, för egen eller för tredje mans räkning, begära eller erhålla förmåner, oavsett art, eller acceptera ett löfte om en sådan förmån för att i strid med sina skyldigheter utföra eller underlåta att utföra en handling i tjänsten eller vid utövandet av tjänsten på ett sätt som skadar eller kan skada unionens finansiella intressen.
 - b) I detta direktiv avses med *aktiv korruption* en handling som utförs av en person för att direkt eller genom en mellanhand utlova, erbjuda eller ge en förmån, oavsett art, till en offentlig tjänsteman, för egen räkning eller för tredje mans räkning, för att denne i strid med sina skyldigheter ska utföra eller underlåta att utföra en handling i tjänsten eller vid utövandet av tjänsten på ett sätt som skadar eller kan skada unionens finansiella intressen.
3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att förskingring, om det begåtts uppsåtligt, utgör ett brott.

I detta direktiv avses med *förskingring* en handling utförd av en offentlig tjänsteman som direkt eller indirekt är anförordad uppdraget att förvalta medel eller tillgångar, att göra åtaganden eller betala ut medel eller anslå eller använda tillgångar i strid med det syfte för vilket de var avsedda på ett sätt som skadar unionens finansiella intressen.

4. I detta direktiv avses med *offentlig tjänsteman*:

a) *unionstjänsteman* eller *nationell tjänsteman*, inklusive en nationell tjänsteman från en annan medlemsstat och en nationell tjänsteman från ett tredjeland;

i) *unionstjänsteman*:

— en tjänsteman eller annan anställd på kontrakt av unionen i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna för tjänstemän och anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska unionen som föreskrivs i förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68 (*) (nedan kallade *tjänsteföreskrifterna*), eller

— en person som ställts till unionens förfogande av en medlemsstat eller av ett offentligt eller privat organ och som utför uppgifter som motsvarar dem som unionens tjänstemän eller övriga anställda utför.

Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om immunitet och privilegier i protokollen 3 och 7 ska medlemmar i unionens institutioner, organ och byråer som inrättats i enlighet med fördragen samt dessa organs personal likställas med unionstjänstemän, om de inte omfattas av tjänsteföreskrifterna.

ii) *nationell tjänsteman*: tjänsteman eller offentlig tjänsteman enligt den definition som gäller enligt nationell rätt i den medlemsstat eller det tredjeland där personen utför sina uppgifter.

När det gäller rättsliga åtgärder beträffande en nationell tjänsteman från en medlemsstat eller en nationell tjänsteman från ett tredjeland, vilka initieras av en annan medlemsstat, behöver den sistnämnda staten emellertid tillämpa definitionen av *nationell tjänsteman* endast i den mån den definitionen är förenlig med dess nationella rätt.

Begreppet *nationell tjänsteman* ska omfatta varje person som innehar en verkställande, administrativ eller judiciell tjänst på nationell, regional eller lokal nivå. En person som innehar en lagstiftande tjänst på nationell, regional eller lokal nivå ska likställas med en nationell tjänsteman.

b) Varje annan person som blivit utsedd till och som utövar ett offentligt uppdrag i medlemsstaterna eller tredjeländer och som deltar i förvaltningen av eller beslut som rör unionens finansiella intressen.

AVDELNING III

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM BEDRÅGERI OCH ANDRA BROTT SOM RIKTAR SIG MOT UNIONENS FINANSIELLA INTRESSEN

Artikel 5

Anstiften, medhjälp och försök

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att anstiften och medhjälp till att begå något av de brott som avses i artiklarna 3 och 4 är straffbart.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att försök att begå något av de brott som avses i artiklarna 3 och 4.3 är straffbart.

Artikel 6

Juridiska personers ansvar

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga för de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5, om de begås till deras förmån av en person som antingen agerar enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på

a) behörighet att företräda den juridiska personen,

b) befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar, eller

c) befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

(*) EGT L 56, 4.3.1968, s. 1.

2. Medlemsstaterna ska även vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga när brister i den övervakning eller kontroll som ska utföras av en person som avses i punkt 1 i den här artikeln har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till dennas förmån begå något av de brott som avses i artikel 3, 4 eller 5.

3. Den juridiska personens ansvar enligt punkterna 1 och 2 i den här artikeln ska inte utesluta möjligheten att vidta straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som har begått brott som avses i artiklarna 3 och 4 eller som är straffrättsligt ansvariga i enlighet med artikel 5.

Artikel 7

Påföljder som avser fysiska personer

1. När det gäller fysiska personer ska medlemsstaterna säkerställa att de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5 beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de brott som avses i artiklarna 3 och 4 beläggs med ett maximistraff som inbegriper fängelse.

3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de brott som avses i artiklarna 3 och 4 beläggs med ett maximistraff på minst fyra års fängelse, om brotten inbegriper betydande skada eller fördelar.

Den skada eller fördel som härrör från de brott som avses i artiklarna 3.2 a, b och c och 4 ska presumeras vara betydande om skadan eller fördelen inbegriper mer än 100 000 EUR.

Den skada eller fördel som härrör från de brott som avses i artikel 3.2 d ska, om inte annat följer av artikel 2.2, presumeras vara betydande.

Medlemsstaterna får också föreskriva ett maximistraff på minst fyra års fängelse under andra allvarliga omständigheter som fastställs i deras nationella rätt.

4. Om ett brott som avses i artikel 3.2 a, b eller c eller 4 inbegriper skada som understiger 10 000 EUR eller en fördel som understiger 10 000 EUR får medlemsstaterna föreskriva andra sanktioner än straffrättsliga påföljder.

5. Punkt 1 påverkar inte de behöriga myndigheternas utövande av disciplinära befogenheter i förhållande till offentliga tjänstemän.

Artikel 8

Försvårande omständigheter

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det betraktas som en försvårande omständighet om ett brott som avses i artikel 3, 4 eller 5 har begåtts inom ramen för en kriminell organisation i den mening som avses i rambeslut 2008/841/RIF.

Artikel 9

Sanktioner som avser juridiska personer

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som ställs till svars i enlighet med artikel 6 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och som får innefatta andra sanktioner, till exempel

- a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,
- b) tillfällig eller permanent uteslutning från offentliga anbudsförfaranden,
- c) tillfälligt eller permanent näringsförbud,

- d) rättslig övervakning,
- e) rättsligt beslut om upplösning av verksamheten,
- f) tillfällig eller permanent stängning av inrättningar som har använts för att begå brottet.

Artikel 10

Frysning eller förverkande

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra frysning och förverkande av hjälpmedel vid, och vinning av, de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5. Medlemsstater som är bundna av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU⁽¹⁾ ska göra detta i enlighet med det direktivet.

Artikel 11

Behörighet

1. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet avseende de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5 om
 - a) brottet har begåtts helt eller delvis inom dess territorium, eller
 - b) gärningsmannen är medborgare i medlemsstaten.
2. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som krävs för att fastställa sin behörighet avseende de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5 när gärningsmannen omfattas av tjänsteföreskrifterna vid tiden för brottet. Varje medlemsstat får avstå från att tillämpa de behörighetsregler som föreskrivs i denna punkt eller endast tillämpa dem i vissa fall eller endast om särskilda omständigheter är uppfyllda och ska underrätta kommissionen om detta.
3. En medlemsstat ska underrätta kommissionen om den beslutar att utvidga sin behörighet avseende de brott som avses i artikel 3, 4 eller 5, vilka har begåtts utanför dess territorium, vid någon av följande situationer:
 - a) Gärningsmannen har sin hemvist på dess territorium.
 - b) Brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad på dess territorium.
 - c) Gärningsmannen är en av dess tjänstemän som agerar i tjänsten.
4. I fall som avses i punkt 1 b ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att utövat av deras behörighet inte är beroende av att ett åtal får väckas endast på grundval av en anmälan från offret på den plats där brottet begicks, eller en formell underrättelse från den stat där brottet begicks.

Artikel 12

Preskriptionstider för brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att föreskriva en preskriptionstid som möjliggör utredning, åtal, rättegång och dom i fråga om de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5 under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att brotten begåtts, i syfte att hantera dessa brott effektivt.
2. Medlemsstaterna ska i fråga om brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5, som är belagda med ett maximistraff på minst fyra års fängelse, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra utredning, åtal, rättegång och dom under en tidsperiod på minst fem år räknat från den dag då brottet begicks.
3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna fastställa en preskriptionstid som är kortare än fem år, men inte kortare än tre år, förutsatt att tidsperioden kan avbrytas eller suspenderas i händelse av vissa handlingar.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 29.4.2014, s. 39).

4. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa verkställighet av

- a) fängelsestraff på mer än ett år, eller alternativt,
- b) fängelsestraff för brott som är belagda med ett maximistraff på fängelse i minst fyra år,

som döms ut i en slutlig fällande dom för ett brott som avses i artiklarna 3, 4 eller 5 under minst fem år från den dag då domen vann laga kraft. Den perioden kan omfatta förlängningar av preskriptionstiden till följd av avbrott eller suspension.

Artikel 13

Återkrav

Detta direktiv påverkar inte återkrav av följande:

- 1. På unionsnivå av belopp som felaktigt betalats ut i samband med att de brott som avses i artikel 3.2 a, b eller c, 4 eller 5 begås.
- 2. På nationell nivå, av mervärdesskatt som inte betalats i samband med att de brott som avses i artikel 3.2 d, 4 eller 5 begås.

Artikel 14

Samspelet med andra tillämpliga unionsrättsakter

Tillämpningen av administrativa åtgärder, sanktioner och böter som föreskrivs i unionsrätten, särskilt de som avses i artiklarna 4 och 5 i förordning (EG, Euratom) nr 2988/95, eller i nationell rätt som har antagits i överensstämmelse med en specifik skyldighet enligt unionsrätten, ska inte påverka tillämpningen av detta direktiv. Medlemsstaterna ska säkerställa att eventuella straffrättsliga förfaranden som inlemts på grundval av nationella bestämmelser som genomför detta direktiv inte otillbörligt påverkar en korrekt och effektiv tillämpning av i unionsrätten eller i nationella genomförandebestämmelser föreskrivna administrativa åtgärder, sanktioner och avgifter som inte kan likställas med straffrättsliga förfaranden.

AVDELNING IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 15

Samarbete mellan medlemsstaterna och kommissionen (Olaf) och unionens övriga institutioner, organ eller byråer

- 1. Utan att det påverkar reglerna för gränsöverskridande samarbete och ömsesidig rättslig hjälp i brottmål ska medlemsstaterna, Eurojust, Europeiska åklagarmyndigheten och kommissionen inom ramen för sin respektive behörighet samarbeta med varandra i kampen mot de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5. Kommissionen, och om så är lämpligt Eurojust, ska i detta syfte tillhandahålla sådan teknisk och operativ hjälp som de behöriga nationella myndigheterna behöver för att underlätta samordningen av sina utredningar.
- 2. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna får inom ramen för sin behörighet utbyta information med kommissionen för att göra det lättare att fastställa fakta och för att säkerställa effektiva åtgärder mot de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5. Kommissionen och de behöriga nationella myndigheterna ska i varje enskilt fall beakta kraven på konfidentiell behandling och reglerna om skydd av personuppgifter. Utan att det påverkar nationell rätt om tillgång till information får en medlemsstat i detta syfte, när den lämnar information till kommissionen, föreskriva särskilda villkor för hur informationen ska användas av kommissionen eller av en annan medlemsstat som informationen i fråga lämnas till.
- 3. Revisionsrätten och de revisorer som ansvarar för revisionen av budgetarna för unionens institutioner, organ och byråer som inrättats i enlighet med fördragen och de budgetar som förvaltas och kontrolleras av institutionerna ska upplysa Olaf och andra behöriga myndigheter om omständigheter som de upptäcker när de fullgör sina skyldigheter som skulle kunna innebära ett brott som avses i artikel 3, 4 eller 5. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras nationella revisionsorgan gör detsamma.

Artikel 16

Ersättande av konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen

Konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och protokollet till denna av den 27 september 1996, den 29 november 1996 respektive den 19 juni 1997 ersätts härmed av detta direktiv för de medlemsstater som är bundna därav, med verkan från och med den 6 juli 2019.

För de medlemsstater som är bundna av detta direktiv ska hänvisningar till konventionen anses som hänvisningar till detta direktiv.

Artikel 17

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 6 juli 2019 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen. De ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 6 juli 2019.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även, för de medlemsstater som är bundna av detta direktiv, innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till den konvention som ersätts av detta direktiv ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 18

Rapportering och bedömning

1. Kommissionen ska senast den 6 juli 2021 lägga fram en rapport inför Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa direktivet.

2. Utan att det påverkar de rapporteringskyldigheter som föreskrivs i andra unionsrättsakter ska medlemsstaterna, årligen, sända följande statistik om brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5 till kommissionen, om den är tillgänglig på central nivå i den berörda medlemsstaten:

- a) Antalet straffrättsliga förfaranden som inlets, lagts ner, lett till frikännande och fällande dom samt antalet pågående förfaranden.
- b) De belopp som återbetalats till följd av straffrättsliga förfaranden och den uppskattade skadan.

3. Kommissionen ska senast 6 juli 2024, och med beaktande av dess rapport som har lagts fram i enlighet med punkt 1 och medlemsstaternas statistik som lagts fram i enlighet med punkt 2, lägga fram en rapport inför Europaparlamentet och rådet med en bedömning av vilken inverkan den nationella lagstiftning varigenom detta direktiv införlivas har på förebyggandet av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

4. Kommissionen ska senast den 6 juli 2022, och på grundval av den statistik som överlämnats av medlemsstaterna i enlighet med punkt 2, överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet och, med avseende på det allmänna målet att förbättra skyddet av unionens finansiella intressen, bedöma om

- a) det tröskelvärde som anges i artikel 2.2 är lämpligt,
- b) bestämmelserna om preskriptionstider som avses i artikel 12 är tillräckligt effektiva,
- c) detta direktiv på ett effektivt sätt angriper bedrägeri vid offentlig upphandling.

5. De rapporter som avses i punkterna 3 och 4 ska vid behov åtföljas av ett lagstiftningsförslag, som kan innehålla en specifik bestämmelse om bedrägeri vid offentlig upphandling.

Artikel 19

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 20

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 5 juli 2017.

På Europaparlamentets vägnar

A. TAJANI

Ordförande

På rådets vägnar

M. MAASIKAS

Ordförande

Sammanfattning av promemorian Straffrättsliga bestämmelser till skydd för EU:s finansiella intressen (Ds 2018:34)

Den 17 augusti 2017 trädde Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (SEFI-direktivet) i kraft. Direktivet ska vara genomfört senast den 6 juli 2019.

Sverige uppfyller genom befintlig reglering i allt väsentligt de åtaganden som följer av direktivet. För att fullt ut genomföra direktivet föreslås i promemorian att det införs en särskild straffskala för grova fall av subventionsmissbruk med brottsbeteckningen grovt subventionsmissbruk. Straffet för grovt subventionsmissbruk föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. I promemorian föreslås vidare att Ekonomistyrningsverket ska fullgöra den upplysningsskyldighet som följer av artikel 15.3 i direktivet. Upplysningsskyldigheten förs enligt förslaget in i myndighetens instruktion. Slutligen föreslås att Sverige i fråga om svensk domstols behörighet att döma över brott enligt direktivet ska lämna vissa underrättelser till kommissionen.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom förskrivs¹ att 9 kap. 3 b § brottsbalken ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

3 b §²

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemensskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska *det* inte dömas till ansvar.

Är brottet grovt, döms för grovt subventionsmissbruk till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller har varit av särskilt farlig art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen.

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2017:442.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över promemorian lämnats av Brottsförebyggande rådet, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Förvaltningsrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Kammarrätten i Jönköping, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Lantbrukarnas riksförbund, Lunds universitet (Juridiska fakulteten), Länsstyrelsen Blekinge, Länsstyrelsen Jämtlands län, Länsstyrelsen Norrbotten, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västerbotten, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Malmö tingsrätt, Migrationsverket, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Skatteverket, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Stockholms tingsrätt, Svea hovrätt, Tillväxtverket, Transparency International Sverige, Tullverket, Umeå tingsrätt, Upphandlingsmyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Sveriges advokatsamfund har avstått från att yttra sig.

Företagarna, Institutet mot mutor, Skogsägarnas riksförbund och Svenskt näringsliv har inte kommit in med svar.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2019-03-01

Närvarande: F.d. justitieråden Eskil Nord och Lena Moore samt justitierådet Dag Mattsson

Skärpt straff för subventionsmissbruk

Enligt en lagrådsremiss den 21 februari 2019 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättsakkunnige Victor Hensjö.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2019

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Wallström, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Strandhäll, Shekarabi, Ygeman, Linde, Eneroth, Dahlgren, Nilsson, Ernkran, Lind

Föredragande: statsrådet M Johansson

Regeringen beslutar proposition Skärpt straff för subventionsmissbruk